13. MEKTUP

١٣- ﴿ اَلْمَكْتُوبُ الثَّالِثَ عَشَرَ : فِي بَيَانِ عَدَمِ نِهَايَةِ الطَّرِيقِ وَمُطَابَقَةِ عُلُومِ الْحَقِيقَةِ بِعُلُومِ الشَّرِيعَةِ كَتَبَهُ اِلَى شَيْخِهِ الْمُعَظَّمِ ﴾

(اَلْمَعْرُوضُ) مِنْ أَقَلِّ الْعَبِيدِ أَحْمَدَ آهْ اَلْفُ آهٍ مِنْ عَدَمِ نِهَايَةِ هَذَا الطَّرِيقِ مَعَ هَذِهِ السُّرْعَةِ فِي السَّيْرِ وَكَثْرَةِ الْاِرَادَاتِ وَالْعِنَايَاتِ وَمِنْ هَهُنَا قَالَ الْمَشَايِخُ اِنَّ السَّيْرَ اِلَى اللّٰهِ مَسَافَةُ خَمْسِينَ اَلْفَ سَنَةٍ وَكَانَ فِي قَوْلِهِ تَعَالَى "**تَعْرُجُ الْمَلاَئِكَةُ وَالرُّوحُ اِلَيْهِ فِي يَوْمٍ كَانَ مِقْدَارُهُ خَمْسِينَ اَلْفَ سَنَةٍ**" اِيمَاءٌ اِلَى هَذَا الْمَعْنَى وَلَمَّا انْجَرَّ الْاَمْرُ اِلَى الْيَأْسِ وَانْقَطَعَ الرَّجَاءُ لَزِمَ الْاِسْتِمْسَاكُ بِقَوْلِهِ تَعَالَى "**وَهُوَ الَّذِى يُنَــزِّلُ الْغَيْثَ مِنْ بَعْدِ مَا قَنَطُوا وَيَنْشُرُ رَحْمَتَهُ**" وَكَانَ قَدْ وَقَعَ السَّيْرُ فِي الْاَشْيَاءِ مُنْذُ اَيَّامٍ وَلَمَّا غَالَ الْمُسْتَرْشِدُونَ وَأَلَحُّوا ثَانِيًا شَرَعْتُ فِي اُمُورِهِمْ فِي الْجُمْلَةِ وَلَكِنْ لاَ اَجِدُ نَفْسِي قَابِلاً لِذَلِكَ الْمَقَامِ وَلَكِنْ اُعَلِّمُهُمْ شَيْأً عَلَى مُقْتَضَى الْمُرُوءَةِ وَالْحَيَاءِ لِإِكْثَارِهِمْ فِي الْاِلْحَاحِ وَالْاِبْرَامِ وَقَدْ كُنْتُ فِي مَسْئَلَةِ تَوْحِيدِ الْوُجُودِ مُتَوَقِّفًا سَابِقًا كَمَا حَرَّرْتُهُ مُكَرَّرًا وَكُنْتُ اَنْسِبُ الْاَفْعَالَ وَالصِّفَاتِ اِلَى الْاَصْلِ وَلَمَّا صَارَ حَقِيقَةُ الْاَمْرِ مَعْلُومًا تَرَكْتُ التَّوَقُّفَ وَوَجَدْتُ الْقَوْلَ بِاَنَّ الْكُلَّ مِنْهُ أَحْسَنَ وَرَأَيْتُ الْكَمَالَ فِيهِ اَزْيَدَ مِنْهُ فِي الْقَوْلِ بِاَنَّ الْكُلَّ هُوَ وَعَلِمْتُ الْاَفْعَالَ وَالصِّفَاتِ بِلَوْنٍ آخَرَ يَعْنِي بِوَجْهٍ آخَرَ وَأُرِيتُ الْكُلَّ وَاحِدًا وَاحِدًا وَجُوزِىَ بِي اِلَى الْفَوْقِ وَلَمْ يَبْقَ رَيْبٌ وَلاَ شُبْهَةٌ اَصْلاً وَجَاءَتِ الْكَشْفِيَّاتُ كُلُّهَا مُطَابِقَةً لِلشَّرِيعَةِ لاَ مُخَالَفَةَ فِيهَا لِظَاهِرِ الشَّرِيعَةِ مِقْدَارَ شَعْرَةٍ وَمَا بَيَّنَهُ بَعْضُ الصُّوفِيَّةِ مِنَ الْكَشْفِيَّاتِ الْمُخَالِفَةِ لِظَاهِرِ الشَّرِيعَةِ فَهُوَ اِمَّا مِنَ السَّهْوِ اَوْ مِنَ السُّكْرِ وَاِلاَّ فَلاَ مُخَالَفَةَ بَيْنَ الْبَاطِنِ وَالظَّاهِرِ وَالْمُخَالَفَةُ اِنَّمَا تَعْرِضُ لِلنَّظَرِ فِي اَثْنَاءِ الطَّرِيقِ فَيُحْتَاجُ اِلَى التَّوَجُّهِ وَالْجَمْعِ وَاَمَّا الْمُنْتَهِى الْحَقِيقِيُّ فَاِنَّهُ يَجِدُ الْبَاطِنَ

مُوَافِقًا لِظَاهِرِ الشَّرِيعَةِ وَالْفَرْقُ بَيْنَ مَعْرِفَةِ الْعُلَمَاءِ وَمَعْرِفَةِ الْمَشَائِخِ الْكِرَامِ هُوَ اَنَّ الْعُلَمَاءَ يَعْرِفُونَ بِالْاِسْتِدْلَالِ وَالْعِلْمِ وَالْمَشَائِخَ بِالْكَشْفِ وَالذَّوْقِ وَاَىُّ دَلِيلٍ اَدَلُّ عَلَى صِحَّةِ حَالِهِمْ مِنْ هَذِهِ الْمُطَابَقَةِ **"يَضِيقُ صَدْرِى وَلَا يَنْطَلِقُ لِسَانِى"** نَقْدُ الْوَقْتِ وَلَا اَدْرِى مَاذَا اَعْرِضُ وَقَدْ كُنْتُ مُوَفَّقًا لِتَسْوِيدِ بَعْضِ الْاَحْوَالِ وَلَا يُمْكِنُ تَحْرِيرُهُ فِى الْعَرَائِضِ وَلَعَلَّ فِى ذَلِكَ حِكْمَةً وَالْمَسْؤُلُ أَنْ لَا تَحْرِمُوا هَذَا الْمَحْرُومَ الْمَهْجُورَ مِنَ التَّوَجُّهِ الَّذِى هُوَ لِلْغُرَبَاءِ مَبْذُولٌ وَاَنْ لَا تَتْرُكُوهُ فِى الطَّرِيقِ ﴿شِعْرٌ﴾:

وَأَنْتَ لِهَذَا الْقَوْلِ قَدْ كُنْتَ مَبْدَأً * فَاِنْ فِيهِ اِطْنَابٌ فَمِنْكَ مُسَبِّبٌ

وَزِيَادَةُ الْاِنْبِسَاطِ جَرَاءَةٌ ﴿ع﴾: **عَلَى الْمَرْءِ أَنْ لَا يَجْهَلَ الدَّهْرَ طَوْرَهُ**

TÜRKÇE ANLAMI

Bu mektup, Allah yolunun sonsuzluğu ve hakikat bilgilerinin şeriat bilgileriyle uyuştuğu hakkındadır. İmam-ı Rabbani bu mektubu şeyhi Muhammed Bakibillah'a yazmıştır.

Kulların en küçüğü Ahmed'in arzı o ki; bu kadar azim ve inayete, seyri sülûkteki bunca sürate rağmen, bu yolun sonunun olmayışından ötürü binlerce defa ah olsun…

Bundan dolayıdır ki, ehlullah *seyr ilellahın* elli bin yıllık mesafede olduğunu söylemiştir. Nitekim Allah (celle celalühû) *"Melekler ve ruh ona miktarı elli bin sene olan bir günde yükselirler."* buyurarak bu manaya işaret etmiştir. İş karamsarlığa varıp ümitsizlik baş gösterince *"(Allah) ümitler tükendikten sonra yağmuru indirip rahmetini yayandır."* (Şûra, 28) ayetine sarılmak gerekir.

Birkaç gündür *seyr fileşya* süreci başlamıştı. Ne var ki, irşad taliplileri çoğalıp ikinci defa israr edince, kısmen de olsa işlerini görmeye başladım. Fakat kendimi bu makama layık bulmuyorum. Ama bunca ısrarlarına karşılık haya ve kişiliğim icabı kendilerine bir şeyler öğretmeye çalışıyorum.

Daha önce de birkaç defa belirttiğim gibi, *tevhid-i vücûdî* konusunda tereddütlerim vardı. Fiil ve sıfatları zata isnat ediyordum. İşin hakikatı

ortaya çıkınca, tereddütten kurtularak "Her şey O'ndandır" sözünü daha doğru buldum. Bu sözde "Her şey O'dur" sözünden daha fazla kemal (olgunluk) gördüm. Böylece fiil ve sıfatları başka renkte, yani başka şekilde buldum. Hepsi bana tek tek gösterildi ve hepsinin üstüne çıkartıldım. Hiçbir şüphe ve tereddüt kalmadı. Nihayet bütün keşif ve zuhuratlar şeriata uygun düştü. Bunlarda kıl kadar şeriatın dış yüzüne aykırılık yoktu. Sûfilerin şeriatın dış yüzüne aykırı olarak sarfettikleri sözlere gelince, bunlar ya yanılgı ya da geçginlik halindendir. Aksi takdirde şeraitin iç yüzü ile dış yüzü arasında aykırılık bulunmaz. Aykırılık ancak henüz yolu tamamlamamış sûfinin bakışından kaynaklanmaktadır. Bu kimse teveccüh ve ceme muhtaçtır. Ama yolun sonuna varan sûfi bâtını, zâhire uygun bulur. Alimlerin bilgisi ile ehlullahın bilgisi arasındaki fark şudur: Alimler Hakk'ı delilleri araştırmak suretiyle ilme'l-yakin düzeyde bilirler. Ehlullah ise, O'nu keşifleri sayesinde tadarak, yaşayarak hakka'l-yakin düzeyde bilirler. Söz konusu uyumdan başka ehlullahın halinin sıhhatli olduğunu gösterecek daha açık delil hangisi olabilir? *"Göğsüm daralıyor, dilim varmıyor."* (Şuarâ, 13) ayeti bugünkü kazancımdır.

Ne arzedeyim bilemiyorum! Bazı hallerimi yazıya aktarmaya muvaffak olmuştum. Fakat bunları arzuhallere yazmak mümkün olmuyor. Belki bunda da bir hikmet vardır.

Tarafınızdan tek dileğim, bu terkedilmiş kulu, gariplere bahşedilen teveccühlerinizden mahrum kılmamanız ve kendisini bu yolda yalnız bırakmamanızdır.

Bu sözün başlanmasına sen sebep oldun,

Bu sözde uzunluk vardır, müsebbep de sendendir. (Şiir).

Sözü uzatmak edebe aykırıdır.

Kişiye ebediyen haddini bilmek yaraşır. (Mısra).

KELİME ANLAMI

13. < : اَلْمَكْتُوبُ الثَّالِثَ عَشَرَ On üçüncü mektup *(Ne hakkındadır?)* فِى بَيَانِ عَدَمِ نِهَايَةِ
الطَّرِيقِ Bu yolun sonunun olmadığının beyanı وَمُطَابَقَةِ عُلُومِ الْحَقِيقَــةِ Ve hakîkat
ilimlerinin örtüşmesi hakkındadır *(Neyle?)* بِعُلُومِ الشَّــرِيعَةِ Şerîat ilimleriyle كَتَبَــهُ
İmâm-ı Rabbâni bunu yazmıştır *(Kime?)* اِلَى شَيْخِهِ الْمُعَظَّمِ Büyük Şeyhine >

(اَلْمَعْرُوضُ) Arzuhal *(Kimden?)* مِنْ أَقَلِّ الْعَبِيدِ أَحْمَدَ Kulların en küçüğü Ahmed'ten آهْ آَلْفُ
آه Binlerce defa ah olsun *(Neden dolayı?)* مِنْ عَدَمِ نِهَايَةِ هَذَا الطَّرِيقِ Bu yolun sonunun
olmayışından dolayı *(Neye rağmen?)* مَعَ هَذِهِ السُّرْعَةِ Bu sürate rağmen *(Neredeki?)* فِي السَّيْرِ
Manevi ilerleyişteki *(Daha?)* وَكَثْرَةِ الْاِرَادَاتِ وَالْعِنَايَاتِ Azmin ve İlâhi yardımın çokluğuna
rağmen وَمِنْ هَهُنَا Bu noktadan hareketle قَالَ الْمَشَايِخُ Meşayıh demiştir ki; اِنَّ السَّيْرَ اِلَى
اللّٰهِ Şüphesiz Seyr-i İlallah مَسَافَةُ خَمْسِينَ اَلْفَ سَنَةٍ Elli bin senelik mesafededir وَكَانَ
Vardır *(Nerede?)* فِي قَوْلِهِ تَعَالَى Allâh-ü Teâla şu sözünde "تَعْرُجُ الْمَلَائِكَةُ وَالرُّوحُ
"Melekler ve ruh yükselir *(Neye?)* اِلَيْهِ Ona *(Ne kadar zamanda?)* فِي يَوْمٍ Bir gün içinde كَانَ
مِقْدَارُهُ O günün miktarı *(Nedir?)* "خَمْسِينَ اَلْفَ سَنَةٍ Elli bin senedir" *(Bu sözde ne vardır?)* اِيمَاءٌ
Bir işaret *(Neye?)* اِلَى هَذَا الْمَعْنَى Bu manaya وَلَمَّا انْجَرَّ الْاَمْرُ İş vardığında *(Neye?)* اِلَى
الْيَأْسِ Yeise وَانْقَطَعَ الرَّجَاءُ Ve ümit kesilince لَزِمَ الْاِسْتِمْسَاكُ Sarılmak gerekir *(Neye?)*
بِقَوْلِهِ تَعَالَى Allâh-ü Teâla'nın şu sözüne "وَهُوَ الَّذِي "O Allah ki; يُنَزِّلُ الْغَيْثَ
Yağmuru indirir *(Ne zaman?)* مِنْ بَعْدِ مَا قَنَطُوا İnsanlar ümit kestikten sonra "وَيَنْشُرُ رَحْمَتَهُ
Ve rahmetini yayar " وَكَانَ قَدْ وَقَعَ Meydana gelmişti *(Ne?)* اَلسَّيْرُ فِي الْاَشْيَاءِ Eşyada
seyr (Seyr-i fil-Eşya) *(Ne zamandır?)* مُنْذُ اَيَّامٍ Birkaç gündür وَلَمَّا غَالَ الْمُسْتَرْشِدُونَ Ne
zaman ki irşad talibleri galeyana geldi وَاَلَحُّوا ثَانِيًا Ve ikinci kez ısrarda bulundular
شَرَعْتُ فِي اُمُورِهِمْ Onların işlerine başladım / koyuldum فِي الْجُمْلَةِ Kısmen وَلَكِنْ لَا
اَجِدُ نَفْسِي Ne var ki kendimi bulmuyorum *(Ne?)* قَابِلًا لِذَلِكَ الْمَقَامِ Bu makama layık
وَلَكِنْ اُعَلِّمُهُمْ Ancak onlara öğretiyorum *(Ne?)* شَيْئًا Bir şey *(Neden ötürü?)* عَلَى مُقْتَضَى الْمُرُوءَةِ
وَالْحَيَاءِ Kişiliğim ve hayamdan ötürü *(Neye karşılık?)* لِاِكْثَارِهِمْ Artırmalarına karşılık *(Neyi?)*
فِي الْاِلْحَاحِ وَالْاِبْرَامِ Israr ve zorlamayı وَقَدْ كُنْتُ Ben idim *(Nerede?)* فِي مَسْئَلَةِ تَوْحِيدِ
الْوُجُودِ Vahdet-i Vücûd meselesinde *(Ne idim?)* مُتَوَقِّفًا سَابِقًا Geçmişte duraksamış كَمَا
حَرَّرْتُهُ مُكَرَّرًا Defalarca yazdığım gibi وَكُنْتُ اَنْسِبُ Bağlıyordum *(Neyi?)* الْاَفْعَالَ وَالصِّفَاتِ
Fiilleri ve sıfatları *(Neye?)* اِلَى الْاَصْلِ Asıla / zâta وَلَمَّا صَارَ حَقِيقَةُ الْاَمْرِ Ne zaman ki işin
aslı oldu *(Ne?)* مَعْلُومًا Mâlum تَرَكْتُ التَّوَقُّفَ Duraksamadan / tereddütten vazgeçtim
وَوَجَدْتُ الْقَوْلَ Demeyi buldum *(Neyi?)* بِاَنَّ الْكُلَّ مِنْهُ "Her şey ondandır" sözünü *(Ne*

اَزْيَــدَ *(Ne?)* Bu sözdeki olgunluğu gördüm وَرَأَيْتُ الْكَمَالَ فيه Daha güzel أَحْسَنَ *(buldum?)* مِنْهُ O olgunluktan daha fazla ki *(Neredediri?)* فِى الْقَــوْلِ Demededir / savunmadadır *(Neyi?)* بِاَنَّ الْكُلَّ هُوَ "Her şey Odur" u وَعَلِمْتُ الْاَفْعَــالَ وَالصِّــفَاتِ Fiilleri ve sıfatları anladım وَأُرِيتُ الْكُــلَّ Yani başka bir şekilde يَعْنِى بِوَجْهٍ آخَرَ Başka bir renkte بِلَوْنٍ آخَرَ *(Nasıl?)* Hepsi bana gösterildi *(Ne şekilde?)* وَاحِدًا وَاحِــدًا Tek tek وَجُــوزِى بِــى Ben çıkarıldım *(Nereye?)* اِلَى الْفَوْقِ Üst makama / hepsinin üstüne وَلَمْ يَبْقَ Kalmadı *(Ne?)* رَيْبٌ وَلاَ شُبْهَةٌ Ne şek ne de şüphe اَصْــلاً Hiçbir şekilde وَجَــاءَتِ الْكَشْــفِيَّاتُ Ve keşifler geldi / göründü كُلُّهَا Hepsi *(Ne olarak?)* مُطَابِقَةً لِلشَّرِيعَةِ Şerîat'a uygun olarak لاَ مُخَالَفَــةَ فِيهَــا Onlarda terslik yoktur *(Neye?)* لِظَاهِرِ الشَّرِيعَةِ Şerîat'ın zâhirine *(Ne kadar?)* مِقْدَارَ شَــعْرَةٍ Kıl kadar وَمَا بَيَّنَهُ Beyan ettiği şey *(Kimin?)* بَعْــضُ الصُّــوفِيَّةِ Bazı sûfilerin *(Nelerden?)* مِــنَ الْكَشْفِيَّاتِ الْمُخَالِفَــةِ Ters düşen keşiflerden *(Neye ters düşen?)* لِظَــاهِرِ الشَّــرِيعَةِ Şerîat'ın zâhirine فَهُوَ اِمَّا مِنَ السَّــهْوِ O ya manevi yanılgıdandır اَوْ مِــنَ السُّــكْرِ Veya manevi sarhoşluktandır وَاِلاَّ فَلاَ مُخَالَفَةَ Yoksa zıtlık yoktur *(Nerede?)* بَيْنَ الْبَاطِنِ وَالظَّاهِرِ Şerîat'ın iç yüzü ve dış yüzü arasında وَالْمُخَالَفَةُ Zıtlık اِنَّمَا تَعْرِضُ Ancak arız olur *(Neye?)* لِلنَّظَــرِ Mânevi gözleme *(Ne zaman?)* فِى اَثْنَاءِ الطَّرِيقِ Bu yola giriş sırasında فَيُحْتَــاجُ Bu taktirde ihtiyaç duyulur *(Neye?)* اِلَى التَّوَجُّهِ وَالْجَمْعِ Teveccüh ve Cem'e وَاَمَّــا الْمُنْتَهِــى الْحَقِيقِــىُّ Gerçekten yolun sonuna varan sûfiye gelince فَاِنَّهُ يَجِدُ الْبَــاطِنَ O, Şerât'ın iç yüzünü bulur *(Nasıl?)* مُوَافِقًا لِظَــاهِرِ الشَّــرِيعَةِ Dış yüzüne uygun olarak وَالْفَــرْقُ Fark / ayırım *(Neredeki?)* بَيْنَ مَعْرِفَةِ الْعُلَمَاءِ Ulemanın bilgisiyle وَمَعْرِفَةِ الْمَشَائِخِ الْكِرَامِ Değerli meşâyıhın bilgisi arasındaki *(Nedir?)* هُــوَ اَنَّ الْعُلَمَــاءَ O, şudur ki; Alimler يَعْرِفُــونَ Bilirler *(Neyle?)* بِالْاِسْتِدْلاَلِ وَالْعِلْمِ Delil ve dış bilgiyle وَالْمَشَائِخَ Şeyhler de bilirler *(Neyle?)* بِالْكَشْفِ وَالذَّوْقِ Keşif ve tatmayla وَاَىُّ دَلِيلٍ اَدَلُّ Hangi delil daha güçlüdür *(Ne noktada?)* عَلَى صِحَّةِ حَالِهِمْ Allah dostlarının hallerinin doğruluğu noktasında *(Neden daha güçlüdür?)* مِنْ هَذِهِ الْمُطَابَقَةِ Bu uyumdan "يَضِيقُ صَدْرِى "Göğsüm daralıyor وَلاَ يَنْطَلِقُ لِسَــانِى" Dilim varmıyor" *(Ayeti nedir?)* نَقْــدُ الْوَقْــتِ Şu an tek kazancımdır وَلاَ اَدْرِى Bilemiyorum مَــاذَا اَعْــرِضُ Ne arzedeyim? وَقَدْ كُنْتُ مُوَفَّقًا Muvaffak olmuştum *(Neye?)* لِتَسْوِيدِ بَعْــضِ الْاَحْــوَالِ Bazı

hallerimi karalamaya وَلاَ يُمْكِنُ Mümkün olmuyor (Ne?) فِــى الْعَــرَائِضِ تَحْرِيــرُهُ Onları arzuhallere yazmak وَلَعَلَّ فِــى ذَلِــكَ Belki de bunda vardır (Ne?) حِكْمَـــةً Bir hikmet وَالْمَسْؤُلُ Dileğim أَنْ لاَ تَحْرِمُوا Mahrum etmemenizdir (Kimi?) هَذَا الْمَحْرُومَ الْمَهْجُـــورَ Bu terkedilmiş nasipsiz kulu (Neden?) مِنَ التَّوَجُّهِ الَّذِى O teveccühünüzden ki; هُـــوَ لِلْغُرَبَـــاءِ مَبْـــذُولٌ O gariplere verilmiştir (Dileğim daha nedir?) وَاَنْ لاَ تَتْرُكُـــوهُ O nasipsiz kulu yalnız bırakmamanızdır (Nerede?) فِي الطَّرِيقِ Manevi yolda ≺شِعْرٌ≻ : Şiir:

وَأَنْتَ لِهَذَا الْقَوْلِ Sen bu söze قَدْ كُنْتَ مَبْدَأً Neden oldun فَانْ فِيــهِ Eğer onda varsa (Ne?) اِطْنَابٌ Gereksiz uzatma فَمِنْكَ مُسَبَّبٌ Sebep senden kaynaklanmaktadır

وَزِيَادَةُ الاِنْبِسَاطِ Sözün fazla genişlemesi (Nedir?) جَرَاءَةٌ Cüretkârlıktır ≺ع≻ : Mısra: عَلَى الْمَرْءِ Kişiye gerekir (Ne?) أَنْ لاَ يَجْهَلَ الدَّهْرَ Hiçbir zaman unutmaması (Neyi?) طَوْرَهُ Haddini

